

Asia

Raportti eduskunnalle; EU:n ulkoministerien epävirallinen videokokous 22.4.2020

Kokous

Ulkoasiainneuvosto 22.04.2020

Libyan osalta keskusteltiin maan vaikeasta tilanteesta. Jäsenmailta toivottiin, että ne luovuttaisivat EUNAVFOR MED Irini -operaatiolle tarvittavat voimavarat.

Kypros ja Kreikka saivat tukea huolilleen Turkin toimista itäisellä Välimerellä.

EU-kansalaisten kotiutuksissa on nähty merkittävä onnistuminen, yli 500 000 matkailijaa on palannut. EU:n ja jäsenmaiden tulee viestiä tästä onnistumisesta osana EU:n positiivista narratiivia.

Osana COVID-19-toimia nostettiin esiin tuki monenkeskisille toimijoille, erityisesti WHO:lle.

Ukrainassa ja muissa itäisen kumppanuuden maissa painotettiin reformien jatkamisen tärkeyttä COVID-19-pandemiasta huolimatta. Samalla maiden tukemista pidettiin tärkeänä. Itäisen kumppanuuden huippukokouksen järjestämistä ja sen välittämää vahvaa viestiä pidettiin tärkeänä. Myös resilienssi, disinformaatio ja strateginen viestintä nostettiin esiin.

Vahvistettiin tuki Ukrainan alueelliselle koskemattomuudelle, Minskin sopimuksille, Normandia-formaatille sekä Venäjä-pakotteiden jatkamiselle. Monitorointimissio SMM:n toimintarajoituksista esitettiin huoli. EU:lta toivottiin vastausta Venäjän toimiin ml. raideyhteyden rakentaminen Krimille.

Lyhyesti todettiin myös Afganistanin tilanne, keskustelua siitä jatketaan myöhemmin.

Kokouksen varsinaisena keskusteluaiheena olivat Ukraina ja itäinen kumppanuus. Keskustelua käytiin myös COVID-19-tilanteesta yleisesti sekä itäisessä naapurustossa. Lisäksi käsiteltiin lyhyesti Libya, Turkin toimia itäisellä Välimerellä ja Afganistania.

1. Ajankohtaiset aiheet*Libya*

Todettiin, ettei tiedossa ole kestävää ratkaisua Välimeren muuttoliikekysymykseen ennen kuin Libyan tilanne saadaan vakautettua. Taistelut jatkuvat kasvavalla intensiteetillä eikä voittajaa ole näköpiirissä. Berliinin prosessin etenemiseksi tarvitaan enemmän painetta kansainvälisiltä kumppaneilta.

Jäsenmailta toivottiin, että ne osoittaisivat riittävät voimavarat EUNAVFOR MED Irini -operaatiolle. EU tukee Libyan rannikkovartiostoa, jotta nämä jatkaisivat merialueen valvontaa. COVID-19-tilanteen osalta rahoituksen puutettakin suurempi haaste on pääsy alueelle. Visegrad-maita kiitettiin avun lisäämisestä Libyan Afrikka-rahaston kautta. Tuki käytetään Libyan kansalaisten ja rannikkovartioston tukemiseen.

Todettiin erään jäsenmaan tekemä esitys humanitaarisen operaation perustamisesta Libyaan. Esitys sai jonkin verran kannatusta. Maan tilanteessa on havaittavissa työntekijöitä, jotka ajavat ihmisiä liikkeelle Välimerelle. On estettävä, ettei Libyan humanitaarisesta kriisistä tule turvallisuuskriisi. Lähes miljoona libyalaista ja muiden maiden kansalaista, joista puolet lapsia, on avun tarpeessa.

Todettiin, ettei naapurustolle ole tällä hetkellä luvassa uutta rahoitusta, mutta olemassa olevaa EU:n tukea on kohdennettu uudelleen. Jo käynnissä olevien toimintojenkin jatkaminen alueella on vaikeaa. Kansainväliset kumppanit ja Italia työskentelevät Libyassa ja toteuttavat EU:n ohjelmia, mutta esimerkiksi YK:n pakolaisjärjestö UNHCR ei toimi enää enää paikan päällä. Yhdessä kansainvälisen siirtolaisuusjärjestö IOM:n kanssa on käynnissä hanke COVID-19:ään vastaamiseksi, ja rannikkovartiostolle on lisätty tukea. Resurssit ovat hyvin rajalliset, mutta KOM olisi valmis yhdistämään resursseja, mikäli joku jäsenmaa on valmis lisäämään tukea kahdenvälisesti.

Turkki

Todettiin, että EU-Turkki-suhteessa on useita vaikeita kysymyksiä, joista on keskusteltava. Vuoden 2016 julkilausuma on edelleen keskustelujen pohjana. Turkki on vaikeuttanut tilannetta lähettämällä porausaluksen itäiselle Välimerelle. Myös Kreikan ilmatilan loukkaukset ovat lisääntyneet. Vahvistettiin tuki Kreikalle ja Kyprokselle. Samaan aikaan on jatkettava yhteyksiä Turkin kanssa diplomatian keinoin, ja pyrittävä ratkaisemaan Turkin kanssa jakolinjoja aiheuttaneet kysymykset ennen kuin nuo linjat kasvavat liian suuriksi.

Afganistan

Todettiin Afganistanin poliittinen ja sotilaallinen pättitilanne. Afganistania ei pidä unohtaa, ja sen kansa tarvitsee EU:n tuen. Erityisesti naisten tilannetta on seurattava. Rauhaisa Afganistan on myös EU:n turvallisuuden etu. Keskustelua jatketaan myöhemmin EU:n Afganistan-erityisedustajan läsnä ollessa.

Suomi osoitti tukensa Kyprokselle ja Kreikalle Turkin itäisellä Välimerellä tekemien toimien johdosta. Suomi kertoi Afganistanin apulupauskonferenssin valmisteluista, ja kertoi siirtävänsä osallistumisensa Välimeren EUNAVFOR MED Sophia -operaatiosta uuteen Irini-operaatioon.

2. Kansainväliset toimet COVID-19-tilanteessa

Käytiin läpi konsuliyhteistyön tilannetta EU-kansalaisten kotiutusten osalta. Kyseessä on suuri kansainvälisen yhteistyön onnistuminen: Yli 500 000 matkailijaa on saatu kotiutettua. Alle 100 000 matkailijaa on jäljellä. Kotiutuslentojen tukemista pelastuspalvelumekanismin (UCPM) avulla jatketaan. EU:a ja jäsenmaita kiitettiin jälleen yhteisistä, onnistuneista kotiutustoimista.

Jäsenmaiden on tärkeä viestiä tästä onnistumisesta osana EU:n positiivista narratiivia. EU:n on oltava näkyvämpi myös ympäri maailmaa ja vastustettava disinformaatiota, koska sillä on geopoliittisia vaikutuksia kriisin jälkeenkin.

Kumppanimaille suunnatun, yli 20 mrd. euron arvoisen Team Europe -tukipaketin toimeenpano on nyt EU:n toimien keskiössä. Humanitaarisen avun perillepääsy on kuitenkin haastavaa.

Todettiin, että on tuettava monenkeskisiä toimijoita, kuten kansainvälisen valuuttarahasto IMF:n toimia velkahelpotusten toteuttamiseksi. G20:ä ja kansainvälistä valuuttarahastoa IMF:ä on kannustettava velkahelpotusten toteuttamiseksi tarvittaessa myös keskituloisille maille.

Monenkeskisen järjestelmän tuki nostettiin esiin monessa puheenvuorossa. Erityisesti mainittiin tuki Maailman terveysjärjestö WHO:lle. Korkea edustaja Josep Borrell mainitsi erikseen UMI Haaviston kirjeen, jossa todettiin Suomen lisätuki WHO:lle, ja kannusti muitakin maita lisäämään tukeaan.

Keskustelussa nostettiin esiin myös huoli COVID-19:n vaikutuksista naisiin sekä Latinalaisen Amerikan ja erityisesti Venezuelan ja sen naapurimaiden tilanne. Eräs jäsenmaa esitti humanitaarisen ilmasillan toteuttamista Afrikkaan. Humanitaarinen apu voi olla EU:n käyntikortti. Pääsyn varmistamista maihin, joihin ei muuten päästä, pidettiin tärkeänä.

Suomi viittasi ulkoministeri Haaviston KE Borrellille lähettämään kirjeeseen koskien Suomen tukea WHO:lle ja kertoi hallituksen päättämästä 5,5 milj. euron lisätuesta järjestölle. Esitettiin kiitokset Team Europe -tukipaketin valmistelusta ja tuesta mm. Afrikalle, sekä EUH:lle ja jäsenmaille kotiutuslentojen koordinoimisesta ja toteuttamisesta.

3. Ukraina ja itäinen kumppanuus

Reformien jatkamisen tärkeyttä Ukrainassa ja muissa itäisen kumppanuuden (IK) maissa painotettiin. Ulkoministerit huomauttivat, ettei COVID-19:ä pidä käyttää tekosyynä reformien lykkäämiselle. Erityisinä kehityskohteina mainittiin mm. oikeusvaltio, tuomioistuinlaitos, korruption vastaiset toimet, pankkilainsäädäntö, ihmisoikeudet ja demokraattiset instituutiot. Tuen osoittaminen presidentti Zelenskyille nähtiin tärkeäksi. Tuki presidentin hallinnolle auttaa myös kansalaisia ymmärtämään, että he hyötyvät reformeista.

Muistutettiin, että reformeihin kannustamisen ohella on tärkeä antaa tukea, myös kansalaisyhteiskunnalle ja medialle. Komission tukipakettia ja yleensä tukea COVID-19:n vastaisessa työssä Ukrainalle ja muille itäisen kumppanuuden maille kiiteltiin. Todettiin kaikkien IK-maiden saaneen makrotaloudellista tukea. Ukrainassa on tuettu lisäksi mm. terveystarvikkeiden ja suojarahusteiden hankkimista yhteistyössä WHO:n kanssa. Yhteistyötä jatketaan myös muiden IK-maiden kanssa.

Vahvistettiin vahva tuki Ukrainan alueelliselle koskemattomuudelle. Kanta Krimin laittomaan annektointiin on muuttumaton. Venäjän raideyhteyttä Krimille paheksuttiin. Tuettiin myös Minskin sopimusten toimeenpanoa ja Normandia-formaattia. Huomioitiin samalla COVID-19:n negatiivinen vaikutus näihin prosesseihin.

Todettiin, että Ukrainan itäosien humanitaarinen tilanne on edelleen vakava.

Todettiin tuki Etyjin toimille. Useat jäsenmaat nostivat esiin huolen Etyjin monitorointimissio SMM:n toimintarajoituksista.

Venäjän toimista johtuvien pakotteiden jatkamista COVID-19-tilanteesta huolimatta tuettiin.

Itäisen kumppanuuden osalta korostettiin sitoutumista IK-politiikkaan pitkäjänteisesti. Todettiin, että nyt on tilaisuus osoittaa, että EU on kaikista luotettavin kumppani itäisen kumppanuuden maille. Useat

jäsenmaat painottivat IK-huippukokouksen toteutumisen tärkeyttä vuoden 2020 kuluessa. Kokouksesta toivottiin vahvaa visiota ja selkeää viestiä EU:n sitoutumisesta.

Korostettiin disinformaation vastaisen työn ja EU:n strategisen viestinnän tärkeyttä.

Todettiin kokousta edeltävänä päivänä järjestetty videokokous Ukrainan ulkoministeri Dmytro Kuleban kanssa. Kokouksessa oli välitetty viesti tuesta Ukrainalle ja reformeille.

Ukrainan osalta Suomi vahvisti tarpeen EU:n vahvalle viestille tuesta Ukrainalle ja sitoutumisesta EU:n Ukraina-politiikkaan sekä Venäjä-pakotteisiin. Kiitettiin Ranskaa ja Saksaa niiden toimista osana Normandia-kokoonpanoa. Painotettiin reformien tärkeyttä ml. pankkitoimintaa koskevan lain osalta. EU:n tuki myös sosioekonomiseen toipumiseen on tärkeää vakauden lisäämiseksi. Suomi nosti myös esiin Etyjin tarkkailumission (SMM) toimintaedellytysten turvaamisen.

Suomen edustajat

Ulkoministeri Pekka Haavisto ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat

-

Liitteet

Viite

Asiasanat Hoitaa	itäinen kumppanuus, Libya, Turkki, UAN Ulkoasiainneuvosto, Ukraina, YUTP, epidemiat STM, UM
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PE, PLM, SM, TEM, TPK, TULLI, VM, VNK, YM
